

ศึกษาการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักอภิปาธ 4 วิชาหน้าที่พลเมืองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
เขต 22 กรณีศึกษา: โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
Study of Teaching to Develop Life Skills Based on the Four Paths of
Spiritual Power in Citizenship Education for Lower Secondary Students
at Phrapariyattidhamma School, General Educational, Area 12: A Case
Study of Phrapariyattidhamma School at
Sothonwararam Temple, Chachoengsao Province

พระมหาอุทิศ ธีรวโร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Phramahautiti Tirawaro
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Email: kraisin1986@gmail.com

(Received: 16 August, 2024 ; Edit: 18 November, 2024 ; accepted: 19 November, 2024)

บทคัดย่อ

การสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักอภิปาธ 4 ในวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ ด้านวิมังสาการพินิจวิเคราะห์และทบทวนใช้วิธีการสอนให้นักเรียนรู้จักการวิเคราะห์และการประเมินผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการหาวิธีแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล เป็นการเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจและการวางแผนการสอนตามหลักอภิปาธ 4 การสอนนี้เป็นการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับวิชาหน้าที่พลเมือง ทำให้นักเรียนมีพื้นฐานที่ดีในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมจากการประยุกต์ใช้หลักอภิปาธ 4 ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง นักเรียนได้รับประโยชน์ในการพัฒนาทักษะชีวิตที่ครอบคลุมทั้งในด้านการเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีความสามารถในการเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วยความมั่นใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่สำคัญและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การนำหลักอภิปาธ 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียน ด้านฉันทะคือความพอใจในการเรียนรู้โดยใช้การสร้างความพอใจและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความตั้งใจ และมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการเรียนรู้ ด้านวิริยะความพยายามในการเรียนรู้จัดกิจกรรมโดยการฝึกฝนให้มีความพยายามในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยความมุ่งมั่นอดทน และไม่ย่อท้อ เป็นการเสริมสร้างความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ด้านจิตตะการจดจ่อและตั้งใจกระบวนการณ์เน้นการฝึกฝนให้มีความตั้งใจในการเรียนรู้ การมีสมาธิและการจดจ่อกับการทำงาน

คำสำคัญ : การสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต, หลักอิทธิบาท 4, หน้าที่พลเมือง, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

Teaching to Develop Life Skills Based on the path of accomplishment in Citizens Education for junior High School at Phrapariyattidhamma School, Sothonwararam temple, Chachoengsao Province. The objective is to promote essential life skills in students and enable them to apply these skills in their daily lives. The consist of Chanda, Viriya, Citta, and Vimams. Chanda (Aspiration) is about developing a love for learning by creating satisfaction and inspiration in the learning process. This encourages students to be enthusiastic about their studies, have clear goals, and maintain determination in their studies. Viriya (Effort) involves organizing activities that cultivate persistence and perseverance in performing tasks. This builds the ability to solve problems and adapt to different situations through determined and resilient efforts. Citta (mindfulness) focuses on training students to have concentration and dedication in their learning. By maintaining focus and attention to their work, students can perform tasks efficiently and with high quality. Vimamsa (investigation) uses teaching methods that helps students learn to analyze and evaluate. This involves critical thinking and reasoning to find solutions to problems and enhancing decision-making and planning skills according to the Four Paths of Spiritual Power. This teaching method integrates moral principles and education, enabling students to establish a solid foundation for becoming responsible citizens in society through the application of the Four Paths of Spiritual Power. Students benefit by developing comprehensive life skills encompassing learning, work, and daily living. Moreover, it provides them with the ability to confidently face challenges and adapt to future challenges.

Keywords : Life Skills Development Teaching, on the Iddhipada 4 (the path of accomplishment), Citizenship, Junior High School.

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและท้าทาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมจำเป็นต้องมีทักษะชีวิตที่มั่นคงและครบถ้วนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเผชิญหน้าและจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในวิธีการสำคัญที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้คือการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นหลักการที่พระพุทธศาสนาสอนให้เราสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในด้านการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตการมีฉันทะหรือความพอใจในสิ่งที่ทำจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีแรงจูงใจและความสุขในการเรียนรู้ วิริยะหรือความพยายามช่วยเสริมสร้างความอดทนและการตั้งใจในสิ่งที่ทำจิตตะหรือการมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำช่วยให้การกระทำมีความต่อเนื่องและจริงจังส่วนวิมังสาหรือการพิจารณาไตร่ตรองช่วยให้มีการคิด

วิเคราะห์และปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง การนำหลักอภิปาฐ 4 มาใช้ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองจะช่วยให้ นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น การจัดการปัญหาและความขัดแย้งอย่างสันติ และการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบต่อการสอนด้วยหลักอภิปาฐ 4 ยังส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านอารมณ์และจิตใจ เช่น การสร้างความมั่นคงในตนเอง การมีความอดทนต่อความยากลำบาก และการมีวิธีการจัดการกับความเครียด ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการเตรียมตัวเพื่อเผชิญกับชีวิตที่มีความท้าทาย (พระแท้กษี อาทิตโต และคณะ, 2564 : 62)

การพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักอภิปาฐ 4 เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้าน ฉันทะ หรือความพอใจในสิ่งที่ทำ เป็นการปลูกฝังความรักและความสนใจในการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนที่มีฉันทะจะมีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีความสุข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะในการตั้งเป้าหมายและการวางแผน ด้านวิริยะ หรือความพยายาม (สมเดช นามเกตุ, 2559 : 124) เป็นการเสริมสร้างความมุ่งมั่นและความอดทนในการทำงานและการเรียนรู้ นักเรียนที่มีวิริยะจะไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคและความยากลำบาก สามารถพัฒนาทักษะในการจัดการกับความท้าทายและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพด้าน จิตตะ หรือการมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ เป็นการสร้างสมาธิและการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ทำอย่างจริงจัง นักเรียนที่มีจิตตะจะสามารถทำงานหรือเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ช่วยให้พวกเขาพัฒนาทักษะในการบริหารเวลาและการจัดการงานได้ดีขึ้นและด้าน วิมังสา หรือการพิจารณาไตร่ตรอง เป็นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการประเมินผล นักเรียนที่มีวิมังสาจะมีความสามารถในการตรวจสอบและปรับปรุงการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้พวกเขาพัฒนาทักษะในการตัดสินใจและการปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นสถานศึกษาที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับสามเณร โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังความรู้ทางพุทธศาสนาและการพัฒนาทักษะชีวิตที่ครบถ้วน สามเณรที่เข้าศึกษาในโรงเรียนนี้จะได้รับการฝึกฝนทั้งด้านความรู้และคุณธรรม เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นผู้นำชุมชนที่มีไม่เพียงแต่เน้นการเรียนรู้ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงวิชาสามัญต่าง ๆ เพื่อให้สามเณรได้รับการศึกษาอย่างครบวงจร การเรียนการสอนที่นี่จะใช้หลักอภิปาฐ 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของสามเณร เป็นการปลูกฝังความรักและความสนใจในการศึกษาเล่าเรียน สามเณรที่มีฉันทะจะมีแรงจูงใจในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักศาสนาด้วยความตั้งใจการเสริมสร้างความมุ่งมั่นและความอดทนในการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม สามเณรที่มีวิริยะจะไม่ยอมแพ้ต่อความยากลำบาก และมีความพยายามในการศึกษาและการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องการให้ความสำคัญกับการศึกษาและการปฏิบัติธรรม สามเณรที่มีจิตตะจะสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีสมาธิสูงส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการประเมินผล สามเณรที่มีวิมังสาจะมีความสามารถในการตรวจสอบและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองและการเป็นผู้นำชุมชนที่ดีการเปิดโอกาสทางการศึกษาสำหรับสามเณรที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดโสธรวราราม จึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนในด้านความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตได้

1. การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนเป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้า ทำให้ครูมีแนวทางในการสอน ได้ทราบว่าจะสอนเนื้อหาใดในเวลาเท่าใดเพื่อจุดประสงค์ใดสอนโดยวิธีใด ใช้สื่ออะไรประกอบการสอนและวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด การวางแผนการสอนจัดทำได้ใน 2 ลักษณะคือจัดทำเป็นกำหนดการสอนหรือแผนระยะยาว และจัดทำเป็นแผนการสอนหรือแผนระยะสั้น ในการจัดทำต้องศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร ศึกษาแนวการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ คุณภาพผู้เรียน จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักการจุดหมายของหลักสูตรเพื่อให้การสอนบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ผู้สอนควรได้วางแผนและเขียนแผนการสอนด้วยตนเองอย่างรอบคอบ ชัดเจนถึง แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ในรูปของการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันขององค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของการสอนตามหลักสูตรเมื่อนำแผนการสอนไปใช้ควรได้ดำเนินการสอนตามแผนที่วางไว้ก็จะเป็นการวางแผนการสอนที่ให้คุณค่า อย่างแท้จริง (วาริรัตน์ แก้วอุไร ,2558 : 49)

1.1 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ระบุทักษะชีวิตที่ต้องการพัฒนาและสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการเรียนรู้ วัตถุประสงค์เหล่านี้ควรเน้นไปที่การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการจัดการอารมณ์ โดยควรสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในการพัฒนาตนเองการพัฒนาฉันทะ คือการสร้างความรักและความสนใจในสิ่งที่ทำ นักเรียนควรมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้และเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและมีความหมายจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการเรียนรู้มากขึ้น

วิริยะ คือการพัฒนาความพยายามและความอดทน นักเรียนควรฝึกฝนการทำงานหนักและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การมีวัตถุประสงค์ที่ทำหายแต่สามารถทำได้จะช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นและความพยายามในการเรียนรู้

จิตตะ คือการมีสมาธิและความตั้งใจในการทำงาน นักเรียนควรฝึกฝนการโฟกัสและการจัดการเวลาให้มีประสิทธิภาพ การกำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นไปที่การพัฒนาสมาธิและการตั้งใจจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

วิมังสา คือการพิจารณาและปรับปรุงตนเอง นักเรียนควรมีการพิจารณาผลการทำงานของตนเอง และหาวิธีการปรับปรุง การกำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นไปที่การประเมินผลและการหาวิธีการแก้ไขปัญหาจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนวางแผนกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ การอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการวิเคราะห์

การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ การอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการวิเคราะห์เป็นวิธีการที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของนักเรียนการเน้นการปฏิบัติทำให้นักเรียนสามารถนำทฤษฎีมาปรับใช้ในสถานการณ์จริงการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติควรมีขั้นตอนที่ชัดเจนและการทดสอบผลลัพธ์เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความสามารถของนักเรียน เช่นการทดลองวิทยาศาสตร์ การฝึกปฏิบัติการทางเทคโนโลยีหรือการทดลองทางด้านศิลปะการอภิปรายเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนการอภิปรายช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนวคิด

และเรียนรู้จากกันและกันการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการอภิปรายควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเป็นกันเอง เพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็นการตั้งคำถามที่กระตุ้นความคิดและการให้โอกาสในการตอบคำถามอย่างเสรีเป็นสิ่งสำคัญการทำงานกลุ่มเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการร่วมมือกัน การทำงานกลุ่มช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การแบ่งหน้าที่ การสื่อสาร และการจัดการเวลา กิจกรรมการทำงานกลุ่มควรถูกออกแบบให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของนักเรียนการตั้งเป้าหมายและการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนจะช่วยให้การทำงานกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่น

การวิเคราะห์เป็นทักษะที่สำคัญในการพัฒนาความคิดที่ลึกซึ้งและเป็นระบบ การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ควรสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใช้กรณีศึกษา ปัญหาจริงหรือบทความที่ทำลายความคิดสามารถช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การให้คำแนะนำและการย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ของตนเองการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ การอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการวิเคราะห์ จะช่วยเสริมสร้างทักษะที่หลากหลายและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและมีโอกาสในการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต

2. การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1. ฉันทะ (ความพอใจในการทำงาน)

การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกิจกรรมเสริมสร้างความรู้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้านฉันทะที่เน้นกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เป็นวิธีการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและความตั้งใจในการเรียนรู้ โดยการสร้างกิจกรรมที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาทักษะความรู้ได้อย่างเต็มที่การใช้กิจกรรมเสริมสร้างความรู้สามารถแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม การใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนที่ทันสมัย การทดลองและการปฏิบัติจริง และการใช้กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับประสบการณ์จริงและสามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีฉันทะในการเรียนรู้อยู่รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้สอนการให้โอกาสผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็นและการเสนอแนวคิดจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความสำคัญและมีส่วนร่วม (พรพรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี, 2562 : 272)

การประเมินผลการเรียนรู้ควรเน้นไปที่การประเมินความเข้าใจและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ไม่เพียงแต่การทดสอบทางทฤษฎีเท่านั้น การให้ feedback ที่สร้างสรรค์และการสนับสนุนให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อไปดังนั้น การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้านฉันทะที่เน้นกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เป็นวิธีการที่สามารถช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความตั้งใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านการใช้กิจกรรมที่น่าสนใจ การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตร และการประเมินผลที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ผลลัพธ์ที่ได้จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะและความรู้ของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจและสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนสามารถช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ หนึ่งในวิธีที่ได้ผลดีคือการใช้เกมการศึกษา ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกและท้าทาย นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีในการสอน เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์และแอปพลิเคชัน

การศึกษา ยังสามารถทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนไม่น่าเบื่อและเป็นสิ่งที่มีความหมายมากขึ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มีการทำงานเป็นทีมช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น การทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้จากกันและกัน กิจกรรมกลุ่มที่เน้นการแก้ปัญหาเป็นวิธีที่ดีในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางสังคมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นการใช้การเรียนรู้เชิงรุก เป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการค้นคว้า สืบค้น และนำเสนอข้อมูลเอง นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการวิจัย การวิเคราะห์ และการสื่อสาร การเรียนรู้แบบแอกทีฟยังช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและมีความเป็นจริงมากขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนรู้สึกถึงความสำคัญของการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันการให้รางวัลและการชมเชยเป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน การได้รับการยอมรับและการชมเชยจากครูหรือเพื่อนนักเรียนสามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและกระตุ้นให้นักเรียนพยายามเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ การให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คะแนนพิเศษหรือสิทธิพิเศษบางอย่างยังสามารถช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กมล โทธิเย็น, 2564 : 28)

สรุปได้ว่าการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนับสนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและเป็นกันเอง ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าพวกเขาสามารถถามคำถามและแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องกลัวความผิดพลาด นอกจากนี้ การสร้างบรรยากาศที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นยังช่วยให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

2.2. วิริยะ (ความพยายาม)

กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมปฏิบัติจริงที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมเป็นวิธีการที่สำคัญและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนโดยเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงและการลงมือปฏิบัติ กิจกรรมเหล่านี้มักจะเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันเป็นทีมการวางแผนและการจัดการโครงการการแก้ไขปัญหา รวมถึงการพัฒนาความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นต่อสังคมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในชีวิตจริง เช่นทักษะการสื่อสารการทำงานเป็นทีมการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการจัดการเวลาและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กิจกรรมเพื่อสังคมยังเป็นโอกาสให้นักเรียนได้พบปะและทำงานร่วมกับคนในชุมชนซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างนักเรียนกับชุมชน นักเรียนจะได้รับประสบการณ์จริงในการรับฟังและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน ทั้งนี้ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อสังคม (สิริโฉม พิเศษฐบุญเกียรติ และ ภีราวิษฐ์ ชัยมาลา, 2566 : 142)

กิจกรรมเพื่อสังคมยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม นักเรียนจะได้รับการปลูกฝังคุณค่าที่ดี เช่น การให้เกียรติผู้อื่น การทำงานด้วยความมุ่งมั่นและความอดทน การเป็นคนดีมีคุณธรรมและการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมยังสามารถช่วยให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวและการพัฒนาตนเอง เมื่อได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายและต้องแก้ไขปัญหาจริง นักเรียนจะได้เรียนรู้วิธีการปรับตัวและการนำทักษะต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและความสามารถในการเผชิญกับความยากลำบาก (โชคอนันต์ รักษาภักดีและคณะ, 2567: 98)

ดังนั้น กิจกรรมปฏิบัติจริงที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมจึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน นอกจากนี้จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในชีวิตจริงแล้วยังเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม และเตรียมความพร้อมให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต

2.3 จิตตะ

ส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนตั้งเป้าหมายเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองในหน้าที่พลเมืองและติดตามความก้าวหน้าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความรับผิดชอบและการเติบโตส่วนบุคคลการตั้งเป้าหมายนี้ช่วยให้นักเรียนได้คิดและวางแผนเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการจะพัฒนา ทั้งในด้านความรู้ความสามารถ และพฤติกรรมในสังคม การมีเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่องการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้รับรู้ถึงความสำเร็จและจุดที่ต้องปรับปรุง การประเมินความก้าวหน้าเป็นระยะๆ จะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการหรือลักษณะการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ การได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากครูและผู้ปกครองจะช่วยให้นักเรียนมีทิศทางที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

การตั้งเป้าหมายยังช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกถึงความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองมากขึ้นจะได้เรียนรู้ถึงการทำหน้าที่ของตนในชุมชนและสังคมและพัฒนาความรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารกับผู้อื่นการส่งเสริมให้ตั้งเป้าหมายยังมีผลดีต่อการพัฒนาตนเองในด้านจิตใจและอารมณ์ นักเรียนจะได้เรียนรู้การจัดการกับความท้าทายและความยากลำบากที่เกิดขึ้นในระหว่างการพัฒนาตนเอง การตั้งเป้าหมายและการติดตามความก้าวหน้าช่วยให้พวกเขามีความอดทนและความมุ่งมั่นในการทำงาน รวมถึงการเรียนรู้การจัดการกับความล้มเหลวและการปรับตัว

ดังนั้นการตั้งเป้าหมายและติดตามความก้าวหน้ายังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในชีวิตจริง การที่นักเรียนมีทักษะในการตั้งเป้าหมายและการติดตามความก้าวหน้าจะช่วยให้สามารถวางแผนและดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต การสนับสนุนในด้านนี้จึงเป็นการลงทุนที่มีคุณค่าในการพัฒนาความสามารถและคุณภาพชีวิตของนักเรียนการใช้กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในเรื่องพลเมือง เช่น การเลือกตั้ง การแก้ปัญหาสังคม เพื่อให้นักเรียนฝึกการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจของนักเรียน โดยการนำเสนอกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงนักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจประเด็นที่ซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งยังได้ฝึกฝนการประเมินข้อมูลและข้อเท็จจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีความเป็นไปได้ในชีวิตจริงในกรณีของการเลือกตั้ง นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง การตรวจสอบนโยบายของผู้สมัคร และการพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกผู้แทนที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์กรณีศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลตามหลักการและค่านิยมของตนเอง

การแก้ปัญหาสังคมเป็นอีกหนึ่งกรณีศึกษาที่สามารถนำมาใช้ในการฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ นักเรียนจะได้ศึกษาและประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม เช่น การแก้ไขปัญหาความยากจน การรักษาลิ่งแวดล้อม หรือการส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคม การนำเสนอกรณีศึกษาเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ และพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจในแต่ละทางเลือกการใช้กรณีศึกษาช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสาร นักเรียนจะได้ทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนความ

คิดเห็น และอภิปรายถึงวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอในกรณีศึกษา การทำงานร่วมกันนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถฝึกฝนการเจรจาและการต่อรองในสถานการณ์ที่ต้องการการตกลงร่วมกัน

ดังนั้นการใช้กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในเรื่องพลเมืองเป็นวิธีการที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจของนักเรียน กรณีศึกษาช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถประเมินและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ยังเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในชีวิตประจำวันและในสังคม

2.4 วิมังสา (การพิจารณา)

กระบวนการสอนโดยใช้โครงงานให้นักเรียนได้ฝึกการวิเคราะห์และหาข้อมูลเพื่อการนำเสนอผลงาน เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสอนโดยใช้โครงงานเป็นกระบวนการที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผ่านการทำโครงงานจริง ๆ ซึ่งกระบวนการนี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การหาข้อมูล และการนำเสนอผลงานอย่างมีระบบ นักเรียนจะได้รับโอกาสในการเลือกหัวข้อโครงงานที่ตนสนใจ และทำการวิจัยหรือสำรวจเกี่ยวกับหัวข้อนั้นอย่างละเอียด การทำงานในลักษณะนี้จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (กริ่งกาญจน์ เจริญกุล, 2565 : 23)

นอกจากนี้ การสอนโดยใช้โครงงานยังเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีม เนื่องจากนักเรียนต้องทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ เพื่อแบ่งปันไอเดียและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การทำงานเป็นทีมช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสาร การฟัง และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในทุก ๆ ด้านของชีวิต การทำงานร่วมกันยังทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการเรียนรู้จากความผิดพลาดและปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น การค้นคว้าหาข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำโครงงาน นักเรียนจะต้องใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อสรุปเป็นผลลัพธ์ของโครงงาน การฝึกการค้นคว้าและหาข้อมูลนี้จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการประเมินและเลือกใช้ข้อมูลที่ต้องการและเหมาะสม ทำให้นักเรียนมีความรอบคอบและมีวิจารณญาณในการใช้ข้อมูลการนำเสนอผลงานเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการสอนโดยใช้โครงงาน นักเรียนจะต้องจัดทำสื่อการนำเสนอและฝึกการพูดเพื่อเสนอผลงานของตนให้กับเพื่อนร่วมชั้นหรือครู การนำเสนอผลงานนี้จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการสื่อสาร การพูดในที่ชุมชน และการตอบคำถามที่ถูกถามอย่างมีเหตุผล กระบวนการนี้จะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองและสามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นผลลัพธ์ที่สำคัญจากการสอนโดยใช้โครงงาน เมื่อนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ผ่านการนำเสนอผลงาน นักเรียนจะได้เรียนรู้จากมุมมองที่หลากหลายและสามารถนำข้อคิดที่ได้มาปรับใช้ในการพัฒนาตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างชุมชนการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน

3. การประเมินผลการเรียนรู้ทักษะชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 วิชาหน้าที่พลเมือง

กระบวนการประเมินผลการเรียนรู้ที่ใช้หลักอิทธิบาท 4 จะต้องเน้นการสังเกตพฤติกรรมและการกระทำของนักเรียนในสถานการณ์ต่างๆ ตัวอย่างเช่น การที่นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหา และมีความใส่ใจในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ การสอนให้นักเรียนมีการพิจารณาตรวจสอบการกระทำของตนเองและเพื่อนๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญในการประเมินผลด้วยการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการประเมินผลการเรียนรู้สามารถนำมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาหน้าที่พลเมืองได้หลายรูปแบบ เช่น การทำ

โครงการกลุ่ม การอภิปรายในชั้นเรียน การแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยครูผู้สอนจะต้องมีการวางแผนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทั้ง 4 ประการนี้อย่างเป็นระบบ (สมเดช นามเกตุ, 2559 : 69)

การวัดผลการเรียนรู้ทักษะชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ยังสามารถใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินพฤติกรรม แบบสอบถามความคิดเห็น และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและหลากหลาย ซึ่งช่วยให้ครูสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างแม่นยำและเหมาะสมการประเมินผลการเรียนรู้ทักษะชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ในวิชาหน้าที่พลเมืองไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น แต่ยังเสริมสร้างให้เกิดความรู้สึกมีความสุขและพึงพอใจในการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อไป

3.1. การประเมินผลจากการปฏิบัติจริง ประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมและการตั้งใจของนักเรียนในกิจกรรม

การประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวัดผลการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน การประเมินผลนี้ไม่เพียงแต่มองหาความรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังประเมินทักษะการปฏิบัติจริงที่นักเรียนได้นำไปใช้ในสถานการณ์จริง การประเมินผลจากการปฏิบัติจริงนี้ช่วยให้ครูสามารถเห็นภาพรวมของนักเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ว่านักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงหรือไม่การประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ การที่นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น การทำโครงการ การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมทักษะ หรือการทำงานกลุ่ม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ทักษะในการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และการสื่อสาร การประเมินผลในลักษณะนี้ช่วยให้ครูเห็นถึงการพัฒนาของนักเรียนในมุมมองที่กว้างขึ้น และช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นวิธีการที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับนิสัยใจคอ ความสนใจ และการทำงานของนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ในห้องเรียน ระหว่างการทำกิจกรรมหรือตอนทำงานกลุ่ม ช่วยให้ครูเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน รวมถึงการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ การสังเกตพฤติกรรมนี้ช่วยให้ครูสามารถให้คำแนะนำที่ตรงกับบุคคลได้ การตั้งใจของนักเรียนในกิจกรรมต่างๆ เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของการเรียนรู้ การตั้งใจทำงานเป็นการแสดงถึงความสนใจและความพยายามที่จะประสบความสำเร็จ นักเรียนที่ตั้งใจก็มีผลการเรียนที่ดีและมีทักษะในการจัดการเวลาและงานที่ดีกว่า การประเมินการตั้งใจเป็นวิธีการที่สามารถใช้ในการวัดผลการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนการประเมินผลจากการปฏิบัติจริง การเข้าร่วมกิจกรรม การสังเกตพฤติกรรม และการตั้งใจของนักเรียน เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูสามารถมองเห็นภาพรวมของนักเรียนได้ชัดเจนและครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งช่วยในการปรับปรุงวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมให้ตรงกับความ ต้องการและพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2. การประเมินผลจากการวิเคราะห์และอภิปรายใช้การสอบถามและการทดสอบความรู้เป็นการอภิปราย การทำงานกลุ่ม และการนำเสนอผลงาน

การประเมินผลจากการวิเคราะห์และอภิปรายผ่านการสอบถามและการทดสอบความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การใช้การอภิปรายเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น แสดงเหตุผล และวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง ในขณะที่การสอบถามช่วยครูในการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนและสร้างสรรค์บทเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้นการทำงานกลุ่มเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกันของนักเรียน การทำงานกลุ่มช่วยให้

สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้จากกันและกัน ฝึกการแก้ไขปัญหาเป็นทีม และเสริมสร้างความรู้และทักษะในหัวข้อที่กำลังศึกษาอยู่ การประเมินผลการทำงานกลุ่มสามารถทำได้ผ่านการสังเกต การถามคำถาม และการตรวจสอบผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้นการนำเสนอผลงานเป็นการทดสอบความรู้และทักษะ การสื่อสารของนักเรียน การนำเสนอช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการพูดในที่สาธารณะ การจัดลำดับความคิด และการใช้สื่อที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล การประเมินผลการนำเสนอสามารถพิจารณาจากการนำเสนอที่ชัดเจน การตอบคำถามจากผู้ฟัง และการใช้สื่อที่เหมาะสมการประเมินผลแบบนี้ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนมีโอกาสในการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การแก้ไขปัญหา และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในชีวิตประจำวันและการทำงานในอนาคต

ดังนั้นการประเมินผลจากการวิเคราะห์และอภิปรายผ่านการสอบถามและการทดสอบความรู้ การทำงานกลุ่ม และการนำเสนอผลงานเป็นวิธีการที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะและความรู้ของนักเรียน การใช้วิธีการเหล่านี้ช่วยให้การเรียนการสอนมีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในชีวิตจริง

4. การปรับปรุงและพัฒนา

แนวทางการปรับปรุงพัฒนาการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ในวิชาหน้าที่พลเมืองสามารถเน้นไปที่การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตั้งใจใฝ่รู้และปฏิบัติได้จริง โดยหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดังนี้

ฉันทะ (ความพอใจ) การสร้างความพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ครูควรใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจ เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดียการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม และการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้

วิริยะ (ความพากเพียร) การส่งเสริมความพากเพียรในผู้เรียนครูควรให้ความสำคัญกับการสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทายให้กับผู้เรียน และสนับสนุนการทำงานเป็นทีมการฝึกฝนทักษะการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาโครงการเพื่อฝึกความมุ่งมั่นและความสามารถในการทำงานให้สำเร็จ

จิตตะ (ความเอาใจใส่) การพัฒนาความเอาใจใส่และความมีวินัยในตนเองครูควรใช้วิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ การอภิปรายกลุ่ม และการให้ผู้เรียนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและความสามารถในการคิดวิเคราะห์

วิมังสา (การพิจารณา) การส่งเสริมการคิดพิจารณาและการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลครูควรฝึกผู้เรียนให้มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การตั้งคำถาม และการทบทวนผลลัพธ์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถทำได้โดยการใช้กรณีศึกษา การวิเคราะห์สถานการณ์จริง และการให้ผู้เรียนเขียนสรุปและสะท้อนความคิดเกี่ยวกับบทเรียนแนวทางดังกล่าวจะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา และการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 อีกด้วยในการปรับปรุงพัฒนาจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการมาปรับปรุงเพื่อเป็นการพัฒนาในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นดังนี้

4.1 การรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมและการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

การรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมและการเรียนการสอนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ความคิดเห็นเหล่านี้เป็นข้อมูลที่มีค่าที่ช่วยให้ผู้สอนและผู้บริหารเข้าใจถึงความต้องการและความคาดหวังของนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นการนำความคิดเห็นของนักเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดทำแบบสำรวจหรือแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จะช่วยให้ผู้สอนเห็นจุดที่ควรปรับปรุง เช่น เนื้อหาวิชาที่ยากเกินไป วิธีการสอนที่ไม่เข้าใจ หรือลักษณะกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม ความคิดเห็นเหล่านี้จะช่วยให้การเรียนการสอนมีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของนักเรียนมากขึ้น (ฉัตรวารณ โปธิ์ใหม่, 2567: 35)

การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระยังช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันและความรับผิดชอบในกระบวนการเรียนรู้นักเรียนจะรู้สึกว่าคุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น และสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารได้ดีขึ้นเมื่อได้รับความเห็นจากนักเรียนแล้ว การนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์และดำเนินการปรับปรุงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ผู้สอนควรพิจารณาและเลือกวิธีการปรับปรุงที่เหมาะสม เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การเพิ่มหรือลดเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมเสริมที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน รวมถึงการประสานงานกับผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การปรับปรุงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ทศทัศน์ บุญตา, 2565)

ดังนั้นการประเมินผลหลังการปรับปรุงเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม ผู้สอนควรติดตามและประเมินผลว่าการปรับปรุงที่ทำไปนั้นส่งผลต่อการเรียนการสอนหรือไม่ หากพบว่ามีปัญหาหรือยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนอย่างเต็มที่ ก็ควรรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเรียนการสอนมีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดีที่สุด

4.2 การปรับปรุงแผนการสอนโดยการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การปรับปรุงแผนการสอนโดยการนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการศึกษา การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียน ผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นขั้นตอนแรกในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะเหล่านี้สามารถสะท้อนถึงความต้องการของผู้เรียนและสามารถช่วยให้ผู้สอนได้เห็นจุดอ่อนและจุดแข็งของแผนการสอนในปัจจุบันหลังจากการรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะ ขั้นตอนต่อมาคือการวิเคราะห์และแยกแยะข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ การวิเคราะห์นี้ควรพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการปรับปรุงในแต่ละด้าน เช่น วิธีการสอน สื่อการเรียนการสอน และกิจกรรมที่ใช้ในการสอน การเลือกใช้ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การปรับปรุงแผนการสอนมีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้นเมื่อได้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ การนำมาปรับปรุงแผนการสอนควรทำอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน การปรับปรุงนี้อาจรวมถึงการเพิ่มหรือลดกิจกรรม การเปลี่ยนวิธีการสอน การพัฒนาเนื้อหาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการเรียนการสอน การปรับปรุงแผนการสอนเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นนอกจากการปรับปรุงกิจกรรมและวิธีการสอน การประเมินผลหลังจากการนำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วมาใช้เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อวัดผลและตรวจสอบว่าการเปลี่ยนแปลงที่นำไปมีผลอย่างไร การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนและผู้สอนอีกครั้งหลังการประเมินผลจะช่วยให้เห็นภาพรวมของการปรับปรุงและสามารถปรับแก้เพิ่มเติมในอนาคตได้

สรุปได้ว่า การปรับปรุงแผนการสอนโดยการนำข้อเสนอแนะมาปรับใช้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง การปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอและการเปิดรับฟังความคิดเห็นจะช่วยให้แผนการสอนมีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้สอนในยุคปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ทั้งตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนได้ยึดหลักพระพุทธศาสนา คือ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุป

การสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจและพฤติกรรมที่ดี โดยอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพึงพอใจ), วิริยะ (ความพากเพียร), จิตตะ (การเอาใจใส่), และ วิมังสา (การไตร่ตรอง) ซึ่งหลักการเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง จะช่วยให้นักเรียนมีความพอใจและสนใจในการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาความพากเพียรในการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในชีวิตประจำวัน การเอาใจใส่ในสิ่งที่เรียนรู้ และการคิดไตร่ตรองเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ยังส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากการเรียนรู้เรื่องหน้าที่พลเมืองนั้น ต้องการให้นักเรียนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่ดี รู้จักการปฏิบัติตามกฎหมาย และการมีจิตสำนึกที่ดีในการทำประโยชน์เพื่อสังคม ผลจากการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ เช่น ทักษะการจัดการกับปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งทักษะเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยรวมแล้ว การสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเผชิญกับชีวิตและการทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 22. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 29(2), 22-28.
- กริ่งกาญจน์ เจริญกุล. (2565). การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองเชิงสหวิทยาการโดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านภาพยนตร์สั้น. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 26(2), 61-72.
- โชคอนันต์ รักษาภักดีและคณะ. (2567). กระบวนทัศน์การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบมีส่วนร่วมกับเด็กยุค Generation Z. *วารสารวิจัยสังคมและปริทัศน์*, 47(2), 271222-271222.
- ณิตาวรรณ โพธิ์ใหม่. (2567). การพัฒนาชุดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้เรื่องการสร้างคำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคมอำเภอกุสุมาลย์จังหวัดสกลนครสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สกลนคร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(4), 389-411.
- ทศทัศน์ บุญตา. (2565). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการสอนการจัดระบบการทำงานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายของนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 7(2), 227-237.

- พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี.(2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน
ชั้นเรียน รวมสำหรับนักศึกษาครู. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 9(3), 257-272.
- พระแท้กษี อาทิตโต (แก้วกาหลง)และคณะ. (2564). พฤติกรรมการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการ
ดำเนินชีวิตในสังคมตามหลักอิทธิบาท 4 ในยุค NEW NORMAL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมือง หนองคาย. *Dhammathas Academic Journal*, 22(3), 287-298.
- สมเดช นามเกต. (2559). แนวทางการใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษาเขต อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย. *Dhammathas Academic Journal*, 26(2), 52-
63.
- สิริโณม พิเชษฐบุญเกียรติและ ภีราวิชญ์ ชัยมาลา. (2566). การส่งเสริมจิตสำนึกร่วมและจิตสาธารณะของนักศึกษา
ผ่านโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมแบบมีส่วนร่วม. *วารสารสหวิทยาการ วิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 22(2), 77-
91.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2567). *การวางแผนการสอน*. (ออนไลน์). [แหล่งข้อมูล].
<https://www.gotoknow.org/posts/66247>.เข้าถึงข้อมูล (5 กรกฎาคม 2567).